

Att hålla tal – om bekräftelse

Muntliga presentationer och muntligt berättande - Svenska/Svenska som andraspråk, Årskurs 7-9

Syfte

Eleverna tränar på retoriska figurer och uppmärksammar faktorer som påverkar talet, samt förbereder en muntlig presentation. Presentationen kan antingen framföras eller spelas in.

Läraren reflekterar

Eleverna fick bestämma om de ville spela upp talet för klassen eller inte. Den frågan visade sig vara avgörande för vad talet skulle handla om. Många valde att inte spela upp och vågade då ta ut svängarna, både i talets utförande och innehållsmässigt.

Metod

- Läs litteraturen högt tillsammans med eleverna och arbeta med texterna enligt EPA (enskilt, parvis, alla). Försök att diskutera på olika plan (i texten, under ytan (inferenser), samt utanför texten/kopplingar till eleven/samhället).
- Gå igenom viktiga delar och visa hur ett tal kan byggas upp.
- Berätta om retoriska figurer och låta eleverna enskilt och parvis hitta på egna små texter till varje figur. Lyft elevexempel i helklass och anslå på lämpligt ställe (digitalt eller i klassrummet).
- Lyssna på några tal och lyft fram antingen talets delar/uppbyggnad eller retoriska figurer.
- Introducera uppgiften.

Förslag på litteratur

- ”Man vill bli älskad, i brist därpå beundrad, i brist därpå fruktad, i brist därpå avskydd och föraktad. Man vill ingiva människorna något slags känsla. Själens ryser för tomrummet och vill ha kontakt till vad pris som helst.” ur Doktor Glas, (H Söderberg)
- Ur Ondskan (J Gulliou)
- En ovälkommen (A Strindberg)
- Det osynliga barnet (T Jansson)

Ett bra tal

Följande delar bör eleverna tänka på:

- Etos (karaktär). Den som lyssnar ska känna ett förtroende för talaren. Knep för att lyckas med detta är att anpassa språket, använda ett korrekt språk och vara ärlig.
- Patos (känslor). Den som lyssnar ska bli berörd. Knep för att lyckas är att använda ett målade språk med färgstarka beskrivningar, samt berätta om personliga och känslolagda exempel.
- Logos (förnuft). Talet ska hänga ihop logiskt. Knep för att lyckas med detta är att använda fakta, statistik, citat och hänvisa till kunniga personer, till exempel forskare.
- Talets uppbyggnad med inledning, presentation (av ämnet), framställande (baserat på kronologi, personer eller händelser), avslutning.

Retoriska figurer

Om eleverna tycker att figurerna bryter mot den övriga stilen kan de inflikas som en sorts metakognition där elever tänker högt om det de just sagt eller ska säga.

- Personifiering: när abstrakta saker som inte går att ta på får mänsklig företeelse. Ex ”Ensamheten tog mig på en seglats runt jorden” eller ”Jag seglade runt jorden i min ensamhet”.
- Liknelse: när en sak jämförs med en annan. Ex ”Han är som en ängel”. ”Han var min tappra riddare”.
- Alliteration: När samma ljud eller bokstav upprepas. Ex: ”Farlig, fasanfull, fanatisk var pappa...” ”Ensam, exkluderad, egendomlig... så kände jag mig”. [Adjektiv](#)
- Uppreping: när samma sak upprepas. Ex ”Jag orkar inte, orkar inte”. Du behöver inte göra upprepningen

“efter varandra” utan den kan återkomma med jämna mellanrum, t ex “Mannen som ska döda ett barn” (i Stig Dagerman). Martin Luther Kings “I have a dream that one day/.../I have a dream....

- Ironi: Du säger en sak men menar en annan.
- Retoriska frågor: Ställ en fråga som du själv besvarar. Ex “Vet ni hur det känns att...? Det vet jag. Så här....”

Exempel på tal

[Martin Luther King, Kristian Gidlunds brev till sitt ofödda barn.](#)

Arbetsuppgiften – den del som presenteras för eleverna

Människan har ett stort behov av positiv bekräftelse för att må bra och utvecklas. Negativ uppmärksamhet får motsatt effekt. Du ska hålla ett tal om hur en människa (eller dig själv) påverkas av positiv, negativ eller ingen uppmärksamhet. Du får använda egna erfarenheter (det som hänt dig privat och i skolan) och/eller resonera på ett allmänt plan. Du ska göra kopplingar till den litteratur du läst. Talet ska publiceras i det tänkta radioprogrammet ”Ungdomar talar om bekräftelse”.

- Om du väljer det personliga spåret. Någon som betytt mycket för dig? Någon person som har eller haft negativ inverkan? Människors betydelse i ditt liv? Några speciella händelser som påverkat dig? Framtiden?
- Om du väljer det mer generella spåret. Hur ser en bra uppväxt ut? Hur ser en dålig uppväxt ut? Hur ska föräldrar bemöta sina barn? Hur får ungdomar bekräftelse från annat håll (t ex kompisar, ledare, lärare, facebook)? Vad kan olika uppväxt (och bekräftelse) få för konsekvenser?
- Förslag på innehåll i ditt tal: Konsekvenser av positiv/negativ uppmärksamhet, alla vill bli omtyckta/passa in/duga, bekräftelse av kompisar, bekräftelse av föräldrar, bekräftelse av skolan/lärare, Internet (kommentarer, likes, bilder), förväntningar på hur du ska vara i olika sammanhang (med kompisar, föräldrar, lärare, nätet), någon person du vill hylla.

Gör så här:

- Fundera på innehållet: Vad vill du berätta? Varför då? Exempel?
- Gör ett grovmanus (t ex mindmap eller listor i punktform).
- Kopplingar till litteraturen.
- Skriv ditt tal!
- Fundera på ordval och retoriska grepp (frågor, liknelser, anafor).
- Spela in. Tänk på tempo, intonation och pauser.
- Talets längd ca 5-7 minuter.
- Du kan lägga till en melodisnutt före och efter talet, samt introducera talet.

Lgr 11 Förmåga

Formulera sig och kommunicera i tal och skrift.

Centralt innehåll

Muntliga presentationer och muntligt berättande.

Kunskapskrav

Eleven kan skriva olika slags texter med **god** språklig variation, **välutvecklad** textbindning samt **väl** fungerande anpassning till texttyp, språkliga normer och strukturer. Dessutom kan eleven förbereda och genomföra **välutvecklade** muntliga redogörelser med **väl** fungerande struktur och innehåll och **god** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang.